

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Modus discernendi sophismata à veris syllogismis interminis diuinis.
disput. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

rectis quam de obliquis, ut patet, quia chorda & arcus sunt linea ducta ab eodem puncto in idem punctum, & sunt in aquales.

Ratio autem quare principium illud sit ita intelligendum, haec est. Quoniam quemadmodum ex identitate reali duorum cum aliquo tertio communi, ut Socratis & Platonis cum homine, non sequitur identitas illorum inter se: eo quod neuter illorum sit idem adequatè cum illo communi: ita ex identitate reali, aut formali aliquorum duorum cum aliquo singulari communi multis communitate reali, seu abique aliqua sua diuisione: non sequitur identitas realis, aut formalis illorum inter se: quia neutrum est idem adequatè cum illo indiuiduo communi multis, ut art. precedente disp. 6. dictum est. Ut enim non sequatur identitas realis, aut formalis duorum incommunicabilium inter se ex eorundem identitate cum aliquo tertio, perinde est tertium illud commune esse communitate reali, ac communitate solam rationis: eo quod quocumque modo sit commune, neutrum incommunicabilium est illi idem adequatè. Quare sicut haec consequentia nulla est: Socrates est idem re cum homine: Plato est idem re cum homine: ergo Plato est idem re cum Socrate: ita haec consequentia est nulla: Pater seu paternitas, est idem re & ratione formali cum essentia diuina. Filius, seu filius, est idem re & ratione formali cum eadem essentia diuina: ergo sunt idem re & ratione formali inter se.

Ex hoc principio sic intellecto, sumptaque identitate latius, quantum satis est, ut praedicatum verè tribuatur subiecto (forma namque re & ratione formali distincta à subiecto, verè illi tribuitur significata in concreto, eo quod quoad connotatum, significatumve materiale, sit idem cum subiecto) vim habent syllogismi expositorii: solum enim valent, quando idem numero non est communicatum multis, vel suppositis, vel subiectis, quae de se inuicem non praedicantur, ut regulariter non solet esse communicatum. Quod si idem numero sit multis, vel suppositis, vel subiectis communicatum, non valet consequentia. Vnde si Deus de potentia absoluta collocaret simul eandem numero albedinem in Socrate & Platone (quod naturae lumen indicat non inuoluerè contradictionem) haec consequentia nulla esset: Socrates est hoc album: Plato est idem numero album: ergo Plato est Socrates. Quia etiam idem numero intellectus, & eadem numero intellectio naturaliter est simul in Socrate, & in sua anima, haec consequentia est nulla: Socrates est hoc intelligens: anima Socratis est idem intelligens: ergo Socrates est sua anima: neque est aliud vitium in utroque syllogismo, nisi quod medius terminus, licet sit quid singulare, est tamen simul communicatum multis, saltem partialibus subiectis, de quibus verificatur: cum tamen illa de se inuicem non verificentur.

DISPUTATIO III.

Modus discernendi sophismata à veris syllogismis in terminis diuinis.

Quam ex-
tremi cum
medio termi-
no identita-
ti exigat art.
syllogistica.

ARS syllogistica non innitur huic principio: Quocumque sunt eadem re aut ratione formali inter se, sunt eadem inter se. Ad eam enim non requiritur identitas realis, aut formalis maioris & minoris extremi cum medio: saepe namque praedicata verarum propositionum, quae in syllogismis assumuntur, re & ratione formali distinguuntur à subiectis, ut patet in hac, homo est albus, & multò magis in his, ignis calefacit, Deus conseruat, quae sunt vera Molina in D. Thom.

A denominatione extrinseca à calefactione, qui calefitur in aqua, & à conseruatione, qui subiectus in rebus creatis. Identitas ergò extremorum cum medio, quae requiritur, ac spectatur in syllogismis, est identitas, quae sufficit ad veritatem propositionis, qualis à nobis explicata est super Porphyrium, nempe ut praedicatum & subiectum, vel ratione eorum, quae significant formaliter, vel ratione eorum quae concernunt, aut connotant, sint idem, quantum satis est, ut praedicatum conueniat subiecto. Quare principium à quo vim accipiunt syllogismi rectè inferentes conclusiones affirmantes, est hoc: quocumque extrema certis quibusdam modis conueniunt, sunt re idem cum medio, identitate quae sufficit ad veritatem enunciationis, certo etiam quodam modo conueniunt, sunt re idem inter se. Modi autem illi certi, quibus extrema conueniunt debent cum medio termino, sunt qui traduntur ab Aristotele 1. libro de priori resolutione, dum modos viles cuiusque figura explicat.

Aristotelis tamen dicta, licet absolute vera sint, in primis tamen intelligi debent, dummodò medium comparatione vtriusque extremi sumatur eodem modo: alioquin consequentia nulla erit, consergentque variae fallaciae, quae vitiosam eam reddent, quales sunt aequiuocationis, amphibologiae, compositionis, diuisionis, accentus, accidentis, &c. In his enim omnibus cernitur diuersitas in medio comparatione extremorum. Ut in fallacia accidentis, quae instituto nostro magis inferuit, vnum extremum conuenit medio ea praecisa ratione, qua medium aliquo modo distinguitur ab altero extremo, rursum; medium conuenit alteri extremo ea ratione, qua aliquo modo sunt idem, quod est medium non eodem modo sumi comparatione vtriusque extremi.

C Sunt deinde intelligenda dummodò medium, quando vniuersum sumitur comparatione alicuius extremi, distribuatur completè, pro omni scilicet, cum quo potest esse idem identitate, quae sufficiens sit ad veritatem propositionis. Hoc namque modo intelligendum est quod dici solet in forma syllogistica, medium debere sumi vniuersum comparatione alicuius extremi. Etenim si medium solum distribuatur incompletè, argumentum erit ex puris particularibus, ac proinde vitiosa erit consequentia. Ut si dicas: Omne animal fuit in arca Noè (animali distributo incompletè pro generibus singularum) diuisus Petrus est aliquod animal: ergo fuit in arca Noè.

E Quo loco animaduertendum est, aliquando nomen distribui non posse completè, eo quod significatum illius verificetur de aliquo, aut de aliquibus, pro quibus tale nomen non supponit, aut aliqua alia de causa. Verbi gratia, hoc nomen, essentia diuina, distribui non potest completè. Ratio est, quia cum sit abstractum, non supponit pro suppositis, de quibus tamen ipsius significatum verè enunciat. Atque hoc appellant antiqui Theologi, non posse distribui in termino, potest tamen distribui completè extra terminum, sumendo videlicet alium terminum, seu nomen, quod commune sit in significando, essentiae diuinae, & suppositis, quale est hoc nomen, res: ut si dicas, omnis res quae est essentia diuina: tunc enim essentia diuina distribuitur completè, extra terminum tamen.

F Notandum praeterea, in syllogismis expositoriis constantibus medio termino singulari, ex eo optimam esse consequentiam, quod cum singulare regulariter non sit commune multis, quae inter se non verificetur, habet in ista vniuersalis completè distributi. Quare si detur aliquod singulare commune multis, identitate, de qua nunc loquimur, quae tamen

Syllogismi
medium quo
pacto sumi
debeat ut fir-
ma sit ratio
colligendi.

Syllogismi
medium quo
pacto sumi
debeat ut fir-
ma sit ratio
colligendi.

Medij termi-
ni distribu-
tio qualis.

Medium
distribui ex-
tra terminum
completè quid
sit.

Syllogismus
expositorius
cur sit bona
consequens.

multa inter se non sint idem eadem identitate, utique syllogismus constans: tal' medio termino erit vitiosus, nisi medium in termino, aut extra terminum completè distribuatur: erit namque syllogismus ex puris particularibus ex parte medij termini, quod constat esse maximum in syllogismo vitium.

Syllogismi quibus negatæ conclusiones inferuntur unde vitium habeant.

Illud postremò est addendum, in syllogismis colligentibus conclusiones negantes, siue hi syllogismi expositorij sint, siue non, ex certa non identitate medij termini cum altero extremo, vel in toto, vel in parte, colligi non identitatem eiusdem extremi cum altero extremo, quod cù medio in toto, aut in parte est idem, ut ex modis vtilibus syllogismorum inferentium conclusionem negantem est manifestum.

Ex dictis facilè colliges, hanc consequentiam nullam esse: *omnis essentia divina est Pater: Filius est essentia divina: ergo Filius est Pater.* Est enim syllogismus ex puris particularibus, eò quòd medium non distribuatur completè. Esset verò valida, si medium in maiori propositione distribuatur completè, dicereturque, *omnis res qua est essentia divina est Pater:* attamè tunc maior esset falsa, quia Filius est res, quæ est essentia divina, & non est Pater. Eodem vitio laborat hæc alia consequentia: *hæc essentia divina est Pater: hæc essentia divina est Filius: ergo Filius est Pater.* Etenim licet medium sit res singularis, est tamen communis multis, nec completam habet distributionem, ut patebit aduertenti. Propter eundem defectum hæc ratiocinationes nihil valent: *omnis Deus est Pater: Filius est Deus: ergo Filius est Pater. Hic Deus est Pater: hic Deus est Filius: ergo Filius est Pater.* Licet enim concretum, *Deus*, aut, *hic Deus*, supponat personis: quia tamen est res singularis, neque diuiditur in illis, distributio non fertur supra personas, sed supra naturam significatam in concreto, quæ est vnicum indiuiduum reali communitate tribus suppositis commune. Verùm de hac re fusior erit sermo in sequentibus. Ex eodè defectu hæc consequentia nihil valent: *spiratio actiua est paternitas: spiratio actiua est filiatio: ergo filiatio est paternitas: omnis spirator est Pater: Filius est spirator: ergo Filius est Pater.* Spiratio namque actiua est indiuiduum quoddam idem re & actione formali cum paternitate & filiatione, solum virtute ab eis distinctum, atque ad eò commune illis per identitatem: in nullaque præmissarum distribuatur completè. Essent verò optimæ consequentia si medium distribuatur in illis completè, dicereturque in maiori: *omnis res, qua est spiratio actiua, est paternitas:* aut, *omnis res qua est spirator, est pater:* sed tunc propositiones essent falsæ. Eodem vitio laborat syllogismus ille, quem disputatione præcedente in rebus naturalibus confecimus: *hoc intelligens est Socrates: hoc idem intelligens est eius anima: ergo anima est Socrates.* Qui iuxta modum à nobis explicatum emendari possit.

Syllogismus in terminis diuinis vray defectus unde.

Ex dictis etiam licet colligere has, & similes consequentias nihil valere, cum in eis committatur fallacia accidentis: *Filius non est Pater: Filius est essentia divina: ergo essentia divina non est Pater. Filius differt à Patre: Filius est essentia divina: ergo essentia divina differt à Patre. Pater generat: Pater est essentia divina: ergo essentia divina generat. Filius est genitus: Filius est essentia divina: ergo essentia divina est genita. Intellectus in Deo est principium Filij: intellectus in Deo est voluntas: ergo voluntas est principium Filij.* Quòd verò in his omnibus consequentiis fallacia accidentis committatur, ex eo est manifestum, quoniam Filio conuenit non esse Patrem, differre ac distingui à Patre, ut ratione ac virtute distinguitur ab essentia diuina: quare si, propter identitatè quam habet cum essen-

tia diuina, velimus essentia illa eadem tribuere, in fallaciam accidentis incidemus: ac si conficere-mus has argumentationes: *Socrates est indiuiduum: Socrates est homo: ergo homo est indiuiduum. Socrates non est species: Socrates est homo: ergo homo non est species.* Generare etiam conuenit Patri, & esse genitum Filio, ut ratione ac virtute distinguntur ab essentia: quare si propter identitatem, quam cum eadem essentia habent, illud idem tribuere velimus essentia, accidentis fallacia committetur. Simili modo, esse principium Filij, conuenit intellectui, ut ratione ac virtute distinguitur à voluntate: quare si propter identitatem realem & formalem, quam voluntas habet cum intellectu, velimus id voluntati accom-modare, accidentis fallaciam incurramus.

ARTICVLVS IV.

Utrum in Deo sint tantum quatuor relationes reales.

DISPUTATIO I.

CONCLUSIO affirmat, quæ cum exclusiua sit, duas habet exponentes, quarum prima, quæ dicit, in Deo esse quatuor relationes reales, est tam certa, ut non dubitem contrariam appellare errorem in fide: in sensu tamen vero, quem dabimus inferius. Quod ad posteriorem verò attinet, videlicet in Deo non esse plures relationes reales, quam quatuor, est controuersa, ut quaestione 42. est examinandum.

Relationes reales diuinae non esse tantum quatuor.

Conclusionem probat D. Thomas hoc loco, quoniam omnis relatio realis fundatur (intellige, tantquam in ratione fundandi) in quantitate, vel in actione, aut passione ex Aristotele 5. Metaphysicæ cap. 15. sed in Deo non est relatio realis, quæ fundetur in quantitate: eò quòd in Deo non sit quantitas: neque quæ fundetur in actione, aut passione ad extra: quippe cum relatio Dei ad creaturas, quæ ex huiusmodi actione tamquam ex ratione fundandi resultat, non sit realis ex parte Dei, sed rationis, ut quaest. 13. art. 7. dictum est: ergo relationes reales, quæ sunt in Deo, fundantur solum tantquam in ratione fundandi in actione ad intra, secundum quam est processio in diuinis. Quare cum in Deo sit duplex tantum processio, ut in superioribus est habitum, vna secundum actionem intellectus, quæ est processio Verbi, & propriissime dicitur generatio: alia secundum actionem voluntatis, quæ est processio amoris: secundum quamlibet autem processionem sint duæ relationes reales oppositæ, vna procedentis à principio, altera principij à quo procedit: fit, ut in Deo sint tantum quatuor relationes reales: duæ secundum processionem intellectus, quarum vna dicitur paternitas, & alia filiatio. Etenim relatio principij, à quo est generatio propria viuentibus, paternitas dicitur: relatio verò erus, quod per generationem est à tali principio, dicitur filiatio: & duæ alia secundum processionem amoris, quæ nomine carent: quemadmodum & ipsa processio (intellige, in sensu quaestione præcedente articulo 4. in responsione ad tertium explicato.) Appellatur verò relatio principij, à quo est talis processio, spiratio actiua: relatio verò procedentis à tali principio dicitur processio, aut spiratio passiuæ. Tamest nomina hæc commodius applicentur ad significandam processionem ipsam significatam per modum actionis & passionis, quam ad significandas relationes ipsas per modum relationis. Quo loco animad

MOL
INDI
D